

Načrt nakupa knjižničnega gradiva za leto 2026 – Mestna knjižnica Grosuplje

1. PREDSTAVITEV OKOLJA DELOVANJA KNJIŽNICE

Mestna knjižnica Grosuplje je splošna knjižnica javnega zavoda, ki izvaja knjižnično dejavnost na območju občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje. Skupaj pokriva 42.749 prebivalcev, ki so vključeni v mrežo Osrednje knjižnice Grosuplje ter krajevnih enot v Ivančni Gorici in Dobropolju. V Ivančni Gorici delujeta tudi izposojevališči v Zagradcu in Šentvidu pri Stični.

Knjižnični fond je na dan 31. 12. 2024 obsegal 212.542 enot, med katerimi je bilo 190.299 monografskih enot, 19.085 enot neknjižnega gradiva in 3.158 serijskih publikacij. Knjižnica omogoča tudi dostop do elektronskih in zvočnih knjig. Struktura zbirk po enotah odraža značilnosti lokalnega okolja: v Dobropolju je poudarek na leposlovju, medtem ko v Grosuplju in Ivančni Gorici ohranjamo razmerje približno 48 % strokovnega in 52 % leposlovnega gradiva.

Zbirka je v letu 2024 obsegala 31 % mladinskega in 69 % gradiva za odrasle. Podatki so ključni za načrtovanje prirasta v letu 2026, saj vse tri občine zaznamuje nadpovprečno število mladih. Domoznanska zbirka je konec leta 2024 obsegala 3.186 enot, od tega 669 enot v Ivančni Gorici. V letu 2024 je bila dopolnjena s 30 novimi naslovi.

Občine Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje imajo nadpovprečno število mladih, kar zahteva poseben poudarek na nakupu gradiva za otroke in mladino. Večina sredstev za otroško in mladinsko gradivo bo usmerjena v zagotavljanje kakovostnih in raznolikih vsebin, ki bodo dostopne vsem mladim bralcem. Knjižnica bo tako spodbujala bralno kulturo med otroki in mladostniki ter poskrbela, da bodo vsi imeli enake možnost dostopa do poučnih in privlačnih knjig, prilagojenih njihovim interesom in potrebam.

Razvoj knjižnične zbirke in storitev zahteva natančno spremljanje potreb uporabnikov ter obvladovanje hitrih družbenih sprememb in trendov na knjižnem trgu. Knjižnica se mora prilagajati specifičnemu načinu življenja v posameznih občinah, ki se razlikujejo med mestnim in podeželskim okoljem. Učinkovito prilagajanje tem dejavnikom omogoča knjižnici, da ostane ključna institucija v podpori izobraževanja, kulture in osebnega razvoja lokalne skupnosti.

Zaradi prisotnosti srednje šole v Ivančni Gorici bo Mestna knjižnica Grosuplje prilagodila svoje nakupe knjižničnega gradiva, da bo zadostila potrebam srednješolskega izobraževanja. Poudarek bo na nakupu strokovne literature, učbenikov in priročnikov, ki so ključni za podporo dijakom in učiteljem. V knjižnici Dobropolje se bomo ob omejenih finančnih sredstvih osredotočili na skrbno izbiro relevantnega gradiva, ki bo ustrezalo potrebam lokalne skupnosti, kar bo omogočilo učinkovito izrabo razpoložljivih sredstev.

V lokalni skupnosti živijo številne priseljske družine iz nekdanje Jugoslavije in Ukrajine ter manjša skupina pripadnikov romske skupnosti. Ta kulturna raznolikost vpliva na oblikovanje knjižničnih storitev, ki morajo zadostiti potrebam heterogene populacije. Knjižnica se zavezuje, da bo zagotovila dostop do ključnih virov, potrebnih za uspešno izobraževanje mladih, ter razvijala programske dejavnosti, ki podpirajo vključevanje vseh skupin v lokalni skupnosti.

2. ZAKONSKE PODLAGE

Naloge splošne knjižnice opredeljuje Zakon o knjižničarstvu, ki določa tudi način financiranja, ustanavljanje knjižnic in nadzor nad delovanjem. Mestna knjižnica Grosuplje deluje v skladu z ustanovitvenim aktom, veljavnimi zakonskimi in podzakonskimi akti, strokovnimi priporočili in standardi ter temeljnimi dokumenti, ki usmerjajo nabavno politiko v splošnih knjižnicah.

Zakon o knjižničarstvu, Uradni list RS, št. 87/2001, 96/2002, 92/15; Odlok o ustanovitvi Mestne knjižnice Grosuplje, Uradni list RS, št. (13/2004, 39/2007, 66/2008);

Uredba o osnovnih storitvah knjižnic, Uradni list RS, št. (29/2003, 162/22);

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS, št. 28/23)

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018 – 2028);
Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022-2027
Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2025 (NP-NKG-2025)

Za pomoč pri izgradnji kvalitetne knjižnične zbirke upoštevamo še:
Rampih, S.: Nabavna politika v splošnih knjižnicah, 2010
Novljan, S.: Navadna knjižnična zbirka. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SIDOC-HDPFV2>

3. POSLANSTVO STRATEGIJA IN CILJI NAČRTOVANEGA NAKUPA

Poslanstvo knjižnice je zagotavljati enakovreden dostop do znanja, kulture, informacij in izobraževanja ter oblikovati kakovostno, raznoliko in lokalnim potrebam prilagojeno knjižnično zbirko. Z nabavno politiko za leto 2026 knjižnica uresničuje cilje nacionalne kulturne politike, upošteva strokovna priporočila in standarde ter zagotavlja dostop do aktualnega gradiva z vseh področij človekovega ustvarjanja.

Pri nabavi dajemo prednost izvirni slovenski literaturi, kakovostnim prevodom, humanistiki, strokovnim in znanstvenim delom, ter dostopnim oblikam, kot so e-knjige, zvočne knjige in gradiva za uporabnike s posebnimi potrebami. Nabava podpira vse generacije: od predšolskih otrok do starejših.

Poseben poudarek ostaja na domoznanski dejavnosti, kjer knjižnica skrbi za zbiranje, obdelavo in hranjenje gradiva, ki dokumentira lokalni prostor.

Z nakup knjižničnega gradiva bomo uresničevali naslednje cilje:

- **Dostopnost raznovrstne založniške produkcije:** gradivo bo zagotovljeno za vse tri občine z načrtovanim prirastom, ki vključuje nakup, darove in zamenjave.
- **Aktualna in prilagojena zbirka:** redno bomo spremljali trende v založništvu in se odzivali na nove teme, ki zanimajo naše uporabnike. Zbirka bo prilagojena potrebam občanov in ciljem nacionalne kulturne politike. Gradivo bo izbrano po vsebinskih kriterijih in vključevalo različne medije.
- **Izpolnjevanje standardov:** nakup bo potekal skladno s standardi za splošne knjižnice, kjer je razmerje med leposlovjem in strokovnim gradivom 50:50, s posebnim poudarkom na gradivu za otroke in mladino najmanj 30%, kar je še posebej pomembno zaradi nadpovprečnega števila mladih do 15 let v vseh treh občinah.
- **Spodbujanje bralne pismenosti:** s kakovostnim gradivom bomo prispevali k razvoju bralne in informacijske pismenosti ter omogočili dostop do gradiva za uporabnike s posebnimi potrebami.
- **Dopolnjevanje domoznanske zbirke:** z nakupom domoznanskih gradiv bomo spodbujali kulturno identiteto in povezanost prebivalcev s krajem.
- **Poudarek na slovenski in kakovostni prevodni literaturi:** izbor bo zajemal izvirno slovensko literaturo, humanistiko, znanstveno in strokovno literaturo ter kakovostno prevodno literaturo, ki podpira kulturne, izobraževalne in informacijske potrebe mladine in odraslih.
- **Omogočanje dostopa do gradiva za uporabnike s posebnimi potrebami:** posebno pozornost bomo namenili gradivu, prilagojenemu uporabnikom s posebnimi potrebami, kot so zvočne knjige, knjige z večjimi črkami, gradivo v brajici, e-knjige in knjige prilagojene za disleksijo. S tem želimo vsakemu bralcu omogočiti lažji dostop do vsebin ter izboljšati njegovo bralno izkušnjo.
- **Zagotavljanje dostopnosti zvočnih in e-knjig** v slovenskem jeziku,

4. PREDVIDEN NAKUP KNJIŽNIČNEGA GRADIVA ZA LETO 2026

Podatki o zbirki in načrtovanem nakupu

Organizacijska enota	Št.	Število enot knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih	Odprtost v letu 2025 /	
----------------------	-----	--	------------------------	--

	prebi. ¹	Št. enot v zbirki	Načrtovano št. enot nakupa 2026	ur na teden	Načrtovana odprtost v letu 2026 / ur na teden ²
Osrednja knjižnica Grosuplje	21.175	111.262	3311	57 ur	57 ur
Enota Dobropolje	3.764	23.699	688	30 ur	30 ur
Enota Ivančna Gorica	17.810	77.581	2705	57 ur	57 ur
Premična zbirka Zagradec			200	4 ur	4 ur

Predviden nakup knjižničnega gradiva

- **Fizično gradivo:** Knjižnica načrtuje nakup skupno 6.904 enot knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih, razdeljenih glede na število prebivalcev in specifične potrebe posameznih občin. Tako bo Grosuplje prejelo 3.311 enot, Ivančna Gorica 2.905 enot, Dobropolje pa 688 enot. Razdelitev upošteva tudi potrebo po prilagajanju lokalnim skupnostim.
- **Standardi za splošne knjižnice priporočajo** razmerje 50 % strokovnega in 50 % leposlovnega gradiva ter vsaj 30 % mladinskega gradiva v letnem prirastu. Zaradi značilnosti treh občin knjižnica prilagaja razmerja dejanskim potrebam ter v letu 2026 načrtuje, 46 % strokovnega gradiva, ter 54 % leposlovnega, ter najmanj 31 % gradiva za otroke in mladino. Utemeljitev odstopanj:
 - povpraševanje po leposlovju je v vseh enotah večje kot po stroki, kar potrjujejo analize izposoje;
 - v Dobropolju uporabniki izrazito prevladujoče posegajo po leposlovju, zato je ta delež višji;
 - vse tri občine imajo nadpovprečen delež mladih do 15 let, kar zahteva povečanje mladinske zbirke;
 - številni programi za spodbujanje branja in sodelovanje s šolami ter vrtci dodatno povečujejo potrebo po kakovostnem mladinskem gradivu.
- **Elektronske knjige:** Predvidena je izposoja 2.500 elektronskih knjig, dostopnih prek portala Cobiss Ela, kar omogoča širšo dostopnost do gradiva brez prostorskih omejitev. Uporabnikom bomo omogočili predvidoma dostop do 3.500 naslovov.
- **Zvočne knjige:** Povpraševanje po zvočnih knjigah v knjižnici vsako leto rahlo narašča, vendar analiza zbirke razkriva, da več kot polovica zvočnih knjig še ni bila izposojena. K temu prispeva omejena in pogosto nezadostna ponudba naslovov na portalu AUDIBOOK, ki ga knjižnica uporablja za nakup tovrstnega gradiva. Kljub tem okoliščinam bo knjižnica v letu 2026 za zvočne knjige namenila 2.500 EUR. S temi sredstvi bo pridobila 100 licenc, kar vključuje 85 novih naslovov ter obnovitev dostopa do že obstoječih naslovov, za katere so prejšnje licence potekle.
- **Neknjižno gradivo:** Nakup neknjižnega gradiva bo minimalen, saj trendi kažejo na nizko povpraševanje in nizko izposajo. Predviden nakup znaša 66 audio in video gradiva.

Občina	Št. prebivalcev	Občinska sredstva	Sredstva MK	Lastna sredstva	Skupaj sredstva (EUR)	Skupaj št. enot
Grosuplje	21.175	43.407	18.350	15.000	76.757	3311
Ivančna Gorica	17.810	50.000	15434	5.000	70.434	2905
Dobropolje	3.764	13.000	3.265		16.265	688
Skupaj (knjižnično gradivo na fizičnih nosilcih)	42.749	106.407	37.049	20.000	163.456	6.904
Elektronske knjige			3.200		3.200	2500
Zvočne knjige			2.500		2.500	100
SKUPAJ		106.407	42.749	20.000	169.156	9.504

5. VSEBINSKA IZHODIŠČA ZA LETNI PRIRAST GRADIVA

Letni prirast gradiva v Mestni knjižnici Grosuplje temelji na strokovnih priporočilih, analizi potreb uporabnikov in razumevanju posebnosti občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje. Zbirko razvijamo tako, da odraža demografske, izobraževalne in kulturne značilnosti okolja ter razvojne trende, hkrati pa podpira cilje knjižnice: dostopnost, kakovost, aktualnost in raznolikost. Posebej upoštevamo nadpovprečno število mladih v vseh treh občinah, prisotnost srednješolskega izobraževalnega centra v Ivančni Gorici, izrazito priseljensko strukturo Grosupljega ter ruralni in bralno usmerjen značaj občine Dobrepolje.

Aktualnost in razvoj zbirke

Zbirko redno dopolnjujemo z najnovejšimi deli slovenske in tuje produkcije, strokovnimi novostmi in posodobljenimi izdajami, ki odražajo spremembe v znanju, družbi in tehnologiji. Pri nakupu dajemo prednost kakovostnim novitetam ter gradivu, ki ima dolgoročno strokovno ali uporabniško vrednost. Pomemben del prirasta predstavljajo elektronske in zvočne knjige, ki dopolnjujejo klasično zbirko in omogočajo dostop tudi tistim, ki potrebujejo prilagojene ali mobilne oblike branja. S tem knjižnica krepi digitalno in informacijsko pismenost ter zagotavlja sodobno, celovito ponudbo.

Tematska in predmetna raznolikost zbirke

Knjižnica si prizadeva za uravnoteženo zastopanost predmetnih področij in žanrsko raznolikost leposlovja, hkrati pa razmerja prilagaja potrebam uporabnikov v posameznih občinah. Delež strokovnega gradiva ohranjamo na ravni, ki pokriva temeljne vsebine vseh področij, medtem ko se zaradi povpraševanja – zlasti v Dobrepolju – nekoliko povečuje delež leposlovja. V Grosuplju in Ivančni Gorici je povpraševanje bolj uravnoteženo, pri čemer dijaki in študenti v Ivančni Gorici potrebujejo dodatno strokovno gradivo, učbenike in priročnike. Ker je v vseh treh občinah veliko otrok in mladine, sistematično vlagamo v kakovostne slikanice, nagrajena mladinska dela in gradivo s priporočilnih seznamov, ki podpirajo bralni razvoj in šolske potrebe.

Različne vrste in oblike gradiva

Letni prirast vključuje širok nabor gradiv: tiskane knjige, e-knjige, zvočne knjige, domoznansko gradivo, fotografije, razglednice in drobni tisk. Zelo pomembna je domoznanska dejavnost, saj knjižnica pokriva tri različno razvite in kulturno raznolike občine; zato sistematično zbira gradivo, ki dokumentira njihovo zgodovino, identiteto in kulturni razvoj. Didaktične igrače dopolnjujejo zbirko za najmlajše ter omogočajo vključevanje ranljivih skupin, zlasti v okviru knjižnice igrač.

Knjižnica v lokalnem okolju

Občine Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje imajo nadpovprečno število mladih, zato je nujen stalni razvoj zbirke za otroke in mladino. Za starejše, invalide in osebe z omejeno mobilnostjo zagotavljamo dostavo gradiva na dom, kar zahteva nabavo dostopnih in fizično ustreznih oblik gradiva. Grosuplje kot hitro razvijajoče se mestno območje z izrazito priseljensko strukturo potrebuje dodatno gradivo za učenje jezika, gradivo v tujih jezikih ter vsebine, povezane z osebnim razvojem in modernim načinom življenja. Posebno pozornost namenjamo romski skupnosti, priseljenkim družinam in socialno ogroženim skupinam z nakupom prilagojenega gradiva in izvajanjem bibliopedagoških programov. V Ivančni Gorici se nabava osredotoča tudi na strokovna in študijska dela, dodatne izvode šolskih bralnih seznamov ter literaturo za kulturne dogodke. Dobrepolje zaradi svoje majhnosti in demografije zahteva racionalno, a premišljeno nabavo kakovostnega leposlovja ter gradiva, povezanega s podeželskim življenjem, tradicijo, ročnimi spretnostmi in naravnim okoljem.

Informacijske in izobraževalne potrebe

Gradivo knjižnice podpira formalno izobraževanje, vseživljenjsko učenje, osebni razvoj in razvoj digitalnih kompetenc uporabnikov. V zbirko vključujemo literaturo, ki ponuja razlage, komentarje, metodološka znanja in sodobne strokovne pristope, pa tudi gradivo za učenje jezikov ter razvijanje različnih praktičnih in digitalnih veščin.

Raziskovalne, kulturne in bralne potrebe uporabnikov

Pri letnem prirastu dajemo poudarek kakovostni slovenski literaturi, nagrajenim delom, prevodom zahtevnejših besedil ter gradivu, ki podpira kulturne in bralne programe knjižnice, med drugim bralne skupine, literarne dogodke in tematske programe.

Spodbujanje bralne in informacijske pismenosti

Bralno in informacijsko pismenost spodbujamo z naborom kakovostnih del za otroke, mladino in odrasle. Pri nakupu se osredotočamo na:

- kakovostne igralne knjige in slikanice za predšolske otroke,
- kakovostno mladinsko literaturo, zlasti nagrajena dela in dela s priporočilnih seznamov (npr. Zlata hruška),
- raznoliko leposlovje za odrasle, ki pokriva različne žanre in ravni zahtevnosti,
- izvirno slovensko literaturo in prevode kakovostnega zahtevnejšega leposlovja,
- strokovna dela in posodobljene priročnike z razlagami, recenzijami, kritičnimi vpogledi, ustreznimi kazali in preglednicami.

6. PROMOCIJA KNJIŽNIČNE ZBIRKE IN BRANJA

Knjižnica izvaja številne programe za spodbujanje branja in bralne kulture: literarne večere, bralne klube za otroke in odrasle, tematska predavanja, ustvarjalne delavnice ter bralne izzive in maratone. Sodeluje z vrtci, šolami in drugimi organizacijami, ter izvaja bibliopedagoške in biblioandragoške programe. Pomembna je tudi knjižnica igrač, ki je namenjena socialno ogroženim družinam, ter številni sobotni dogodki, namenjeni povezovanju lokalne skupnosti. V prostorih knjižnice izpostavimo kakovostne naslove, da so obiskovalcem lažje dostopni, na spletni strani pa redno objavljamo priporočila in povezave na portal Dobreknjige.si, ki ponuja dodatne ideje za branje. S temi dejavnostmi olajšamo dostop do izbranih vsebin in spodbujamo bralno kulturo v lokalni skupnosti.

7. UPOŠTEVANJE ENAKE DOSTOPNOSTI KNJIŽNIČNEGA GRADIVA IN POVEZOVANJE Z DELEŽNIKI

Mestna knjižnica Grosuplje se pri izvajanju svojega poslanstva povezuje znotraj knjižnične mreže ter sodeluje s celotnim knjižničnim prostorom v Sloveniji in zunaj nje. Dostop do gradiva v vseh enotah knjižnice je omogočen z enotno člansko izkaznico, kar uporabnikom omogoča izposajo gradiva, ki ga knjižnica hrani. Iskano gradivo dostavimo tudi z medoddelčno ali medknjižnično izposajo. Načrtujemo do 240 izposoj iz približno 32 knjižnic v Sloveniji ter do 4 izposoje iz tujine.

V sodelovanju z javnimi zavodi in društvi, zlasti z vrtci ter osnovnimi in srednjimi šolami, izvajamo bibliopedagoške dejavnosti in organiziramo kulturne dogodke. Aktivno sodelujemo pri nacionalnem projektu "Rastem s knjigo" ter izvajamo projekte, kot sta "Zelena čitalnica" in "Jaz berem".

Od leta 2017 smo vključeni v pilotni projekt skupne nabave in obdelave gradiva z Mestno knjižnico Ljubljana, ki ga je z podporo Ministrstva za kulturo vodilo Združenje splošnih knjižnic. Po zaključku projekta smo se dogovorili za nadaljevanje sodelovanja pri nabavi in obdelavi gradiva, saj so bili rezultati projekta pozitivni.

8. ZAKLJUČEK

Načrt nakupa knjižničnega gradiva za leto 2026 je oblikovan tako, da ustreza potrebam vseh občanov treh občin, s posebnim poudarkom na otrocih in mladini, saj so vse tri občine nad slovenskim povprečjem po številu mladih do 15 let. Z njim bomo posodobili knjižnično zbirko, zagotovili dostop do najnovejše in najkakovostnejše literature ter izpolnjevali cilje nacionalne kulturne politike. Hkrati bomo sledili strokovnim smernicam in standardom za splošne knjižnice, kar vključuje razmerje med leposlovnim in strokovnim gradivom ter poseben poudarek na gradivu za otroke in mladino.